

MINNI SKRAMBUL

LILJAN WEIHE
JOURNALISTUR

Tað er hugaligt, at tingfólk og landsstýrisfólk hava stóran áhuga fyri Kringvarpi Føroya og føroyska miðlaheiminum yvirhøvur. Tað er eisini gott, at kjak er í almenna rúminum um týðningin av óheftum miðlum og kritiskum journalistikki.

Dygdargóður journalistikkur er ein súla undir okkara fólkaræði. Tí mugu vit hjúkla um journalistikkinn og geva journalistikkinum góðar karmar at virka undir. Tað er galdandi fyri bæði privatu miðlarnar og almenna Kringvarpið.

Sundurskiljing

Higartil hava fleiri røddir verið frammi um, at Kringvarpið eigur at vera sundurskilt í siðbundnu miðlarnar – útvarp og sjónvarp. Í hvussu er eigur tíðinda-deildin í Kringvarpinum at verða skild sundur í tvær deildir – eina útvarpsdeild og eina sjónvarpsdeild. Hesar atfinningar verða ofta bornar fram við kenslubornum nostalgiskum samanberingum, um at alt var nógv betri fyrr, áðrenn Sjónvarp Føroya og Útvarp Føroya vóru lögð saman í Kringvarp Føroya.

Man alt var ikki betri fyrr. Slett ikki. Tað er bara at finna gamlar útvarps- ella sjónvarpssendingar fram, so fær man sjón fyri søgn. Miðlaframleiðslan var ikki betri áðrenn samanleggingina enn hon eru í dag. Men tá var føroyskt tilfar forkunnugt, og hjá nógvum einasta miðlatilfar, sum var tøkt. Tað var gott eftir tátíðar standardi.

Í dag fyllir føroyska miðlatilfarið bert ein mikroskopiskan brotpart av samlaða miðlaútboðnum – og skal helst standa seg væl í hørðu kappingini við altjóða miðlar.

Miðlalandslagið og miðlanýtslan er broytt

Eg var ósamd við Jógvan á Lakjuni, fyrrverandi landsstýrismann í mentamállum, tá hann legði Sjónvarp Føroya og Útvarp Føroya saman á sinni. Hetta tí at miðlalandslagið í Føroyum gjørdist smalari. Men síðani Kringvarp Føroya var sett á stovn, er miðlaheimurin broyttur – bæði í Føroyum og yvirhøvur. Miðlanýtslan er broytt. Umstøðurnar hjá Kringvarpinum eru eisini broyttar, og tí havi eg eisini broytt áskoðan.

Tvørmedialur miðlaheimur

Miðlaheimurin er vorðin tvørmedialur. Journalistikkur letur seg ikki avmarkað av siðbundnu miðlunum. Sama journalistiska søga verður í dag miðlað í sjón-

varpi, útvarpi, á heimasíðum og á sosialum miðlum – við ymiskum vinklum og til ymiskar málbólkar. Hetta fyri at vera til staðar á teimum miðlapallum, har brúkarin er. Miðlar og miðlahús um allan heim eru vorðin tvørmedial, og journalistar verða tí útbúnir til at kunna virka á fleiri miðlapallum í senn. Miðlingin verður ikki longur avmarkað av distributiónini.

Broytt miðlanýtsla

Miðlabrúkarin er heldur ikki tann sami í 2018 sum hann var í 2005. Miðlabrúkarin vil hava miðlatilfarið á teimum miðlapallum hann sjálvur ferðast á. Miðilin skal tekkjast miðlabrúkarinum. Ikki øvugt. Tí siggja vit eisini, at tey til dømis á Danmarks Radio hava sett eina gravandi redaktión, sum arbeiðir tvørtur um miðlapallar. Tí miðlapallurin er ikki í sentrum. Tað er tann góða søgan og miðlabrúkarin.

Hendan tvørmediala redaktiónin hjá Danmarks Radio var innstillad til danska gravarprisin í heyst og til Cavling-prisin í januar. Tí tey gera góðan og viðkomandi journalistikk og miðla hendan á viðkomandi miðlapallum – í samstarvið við allar hinar redaktiónirnar hjá Danmarks Radio (P1 Orientering, P4 Morgen, 21 Søndag, osfr.) – fyri at røkka brúkarinum best møguligt.

Í 2018 hyggur miðlabrúkarin ikki eftir, hvør miðilin er. Hann hyggur eftir produktinum. Hann hyggur heldur ikki eftir, um tað er hendan ella handan redaktiónin, sum hevur gjørt produktið. Miðlabrúkarin leggur heldur onki í, hvør miðlapallurin er. Flestu miðla-

brúkarar brúka eittans amboð til alla miðlanýtslu – snildfonina.

Kringvarpið í altjóða kapping

Karmarnir hjá Kringvarpi Føroya eru eisini broyttir nógv síðani 2005. Tá vóru umleið 120 ársverk í starvi í samanlagda stovninum. Í dag eru umleið 90 ársverk á stovninum. Gamaní hevur Kringvarpið fingið størri jättan, men jättanin er farin til lønarvøkstur. Tí er neyðugt at hyggja at ársverkunum.

So Kringvarpið er ikki hesin stóri mastodonturin, sum fleiri vilja vera við. Kringvarpið er tódnað við 30 ársverkum, ein niðurskurður uppá 25 prosent. Samstundis er samlaða framleiðslan vaksin. Áðrenn samanleggingina framleiddu 120 starvsfólk tilfar til tveir miðlapallar – við føstum deadlines. Nú framleiða 90 starvsfólk til útvarp, sjónvarp, web og sosialar miðlar. Og sum Helgi Abrahamson, løgtingsmaður fyri Sambandsflokkinn, so rætt segði í Løgtinginum mikudagin, so kenna nýggju digitalu miðlarnir ikki til deadlines. Tað merkir, at journalistar renna nógv skjótari í dag, enn fyri bara heilt fáum árum síðani.

Tí skilji eg ikki røddirnar, sum siga, at Kringvarpið er vorðið ov stórt, at Kringvarpið er ein mastodontur uttan nakra veruliga kapping. Kringvarpið hevur ongantíð verið so lítið sum nú. Tað er miðlalandslagið í Føroyum sum er tódnað.

Tá Útvarp Føroya var sett á stovn í 1957 var talan um ein mastodont. Tað var einasta útvarpsrás og hon hevði monopol. Tá útvarpið kom, var miðlabrúkarin heldur ikki líka

kritiskur sum í dag, so um útvarpið segði nakað, so var tað sannleikin.

Síðani kom Sjónvarp Føroya. Eisini sum ein mastodontur við monopoli, tá tað snýr seg um at senda føroyskt sjónvarp. Í dag eru fleiri útvarps- og sjónvarpsrásir, og tøkkin ger tað møguligt hjá føroyingum at siggja og hoyra allar rásir í heiminum. Samstundis er miðlabrúkarin eisini vorðin miðlaframleiðari, har hvør facebook-vangi ella youtube-kanal er ein miðil. Kringvarpið kappast við allar hesar miðlar hvønn dag, allan dagin, árið runt.

Tí havi eg eisini broytt støðu um samanleggingina. Samanleggingin hevur – kanska ótilvitað – skapað eitt tvørmedialt miðlahús, sum hevur móguleika at framleiða miðlatilfar til allar miðlapallar og til ymiskar málbólkar og samstundis standa seg so nøkumlunda í hørðu kappingini við altjóða miðlar.

Rúm fyri betringum

Sjálvandi er altíð ynskiligt at gerast betri. Og tí er konstruktivur kritikkur góður. Tað er bara tað forrenda, at pengar kunnu bara brúkast eina ferð. Tí má framleiðslan vera har eftir.

Kringvarpið er ein almenn public service rás, akkurát sum DR ella BBC. Men vit eru bara 50.000 fólk sum gjalda fyri føroyska public service miðilin. Til samanberingar eru tey í Danmark 5,7 milliónir fólk og 66 milliónir folk í Stóra Bretlandi, sum gjalda teirra public service miðlar. Tað sigur seg sjálvt, at vit í Føroyum ikki megna tað sama – hóast vit megna nógv.

24-25 journalistar og fotografar á tíðindadeildini framleiða 2,5

tíma morgunútvarp hvønn gerandisdag, 10 útvarpstíðindasendingar um dagin, fýra sjónvarpstíðindasendingar um vikuna, framleiða tilfar til heimasíðu og sosialar miðlar, víkukligt útvarpsmagasin og kritiskar sjónvarpsdokumentarar. Hetta er sera nógvir framleiðsluminuttir fyri hvørt starvsfólk.

Kveikjandi og læruríkt arbeiðspláss

Kringvarpið er umframt at vera eitt miðlahús, eisini eitt stórt arbeiðspláss. Eitt gott arbeiðspláss. Útbúgvingarstøðið í Kringvarpinum er høgt og starvsaldurin høgur. Tað er blivið møguligt hjá starvsfólkunum at virka á fleiri miðlapallum í senn og soleiðis verður útbreiðslan av miðlatilfarinum størri. Somuleiðis skapar hetta eitt mennandi og spennandi arbeiðsumhvørvi hjá starvsfólkunum í Kringvarpinum. Kringvarpið er eisini eitt lærupláss hjá bæði journalistum og tøkningum. Hesi fáa eitt gott lærupláss, tí tey læra at arbeiða tvørmedialt.

Framtíðin

Føroyski miðlaheimurin er lítill og viðbrekin. Okkum tørvar fleiri veruligar miðlar, sum gera dygdargott miðlatilfar. Men hetta skal ikki gerast við at syndra tað sum er gott. Og Kringvarpið er gott. Kringvarp Føroya er einasti miðil í Føroyum, sum hevur orku til at áhaldandi at framleiða gravandi og dygdargóðan journalistikk. Eg skilji ikki, hvussu vit fáa meira kritiskan journalistikk, um vit sundurskilja verandi miðlar. Tað